

Ο Παπά Γιωρκής Καλλιβατζιώτης, ο ρασοφόρος δύο Εκκλησιών

του Παναγιώτη Χρίστου Κάντη

Ένας αξέχαστος ρασοφόρος, μία αξέχαστη φυσιογνωμία της Εκκλησίας, που λειτούργησε δύο Εκκλησίες, του Καλλιβατζιού και του Έξω Μετοχίου. Καταδιώχθηκε από τους Τούρκους με την εξέγερση του 1804, που στάθηκε αφορμή να εκδιωχθεί και να γίνει πρόσφυγας στο Έξω Μετόχι και βρίσκει αγάπη και στήριξη από τους δύο παπάδες και τους κατοίκους του χωριού.

Καρατομείται μαζί με τον Πρωτόπαπα Χριστόδουλο και τον ξακουστό στην παλληκαριά Χατζή Ιωνά κατά τα γνωστά τραγικά γεγονότα της Κυπριακής τραγωδίας της 9ης Ιουλίου 1821.

Χωριό του είναι το μικρό Καλλιβάτζι που βρίσκεται στους πρόποδες της οροσειράς Πενταδάκτυλου και σήμερα κατοικείται μόνο από Τούρκους. Κάτω από τη βουνοκορφή της Χαλεύκας βρίσκονται σφηνωμένα τα λιγостаά του σπίτια και πιο νότια ακόμα απλωνόταν ένα εύφορο οροπέδιο. Οι λιγοστοί κάτοικοι του Έλληνες και Τούρκοι ζούνε τη φτώχεια τους καλλιεργώντας τη γη και βόσκοντας αιγοπρόβατα.

Με τον ερχομό των Τούρκων στην Κύπρο, οι περιουσίες των Ρωμιών αλλάζουν χέρια. Οι Τούρκοι παίρνουν διά της βίας την καλύτερη γη και το τρεχάτο νερό. Έτσι και στο Καλλιβάτζι οι Τούρκοι έχουν το απάνω χέρι στην περιουσία του χωριού.

Γύρω στα 1755 γεννήθηκε στο χωριό Καλλιβάτζι ο Γεώργιος. Πατέρας του ήταν ο Πιερής. Μεγαλώνοντας ο Γεώργιος βοηθά τον πατέρα του στις γεωργικές δουλειές και το κοπάδι, για να μπορέσουν να περάσουν τους δύσκολους χρόνους της σκλαβιάς. Παντρεύεται και συνάμα γίνεται ιερέας στο χωριό και λειτουργεί στη μικρή Εκκλησία του Αποστόλου Ανδρέα.

Τα χρόνια της σκλαβιάς επί Τουρκοκρατίας είναι πολύ δύσκολα. Ο Παπά Γιωρκής εργάζεται σκληρά στα χωράφια για να ζήσει την πολυμελή οικογένειά του, τρία αγόρια και δύο κορίτσια. Τον Γιάννη που μετανάστευσε στη Μικρά Ασία, τον Γεώργιο ή Κάλλα, τον Κυριάκο ή Κουζή και τον Κωνσταντή που νυμφεύθηκε στην Αγκαστίνα.

Η παρουσία του ιερέα στο χωριό ήταν σωτήρια. Οι λίγοι χριστιανοί έβρισκαν σωτηρία και στήριξη στον Παπά-Γιωρκή. Η εξέγερση όμως των

αγανακτισμένων Τούρκων το 1804 ήταν η αιτία για να εκδιωχθούν οι χριστιανοί από το Καλλιβάτζι.

Κατά την εξέγερση αυτή του 1804, αρχηγός ήταν ο αιμοδιψής Τούρκος Ισμαήλ Αγάς. Μαζί του ενώθηκαν αρκετοί αγανακτισμένοι απίληρωτοι στρατιώτες, οι εξασλαμισθέντες Φράγκοι και λίγοι Έλληνες που δεν άντεχαν τη βαριά φορολογία.

Κατά την διάρκεια της εξέγερσης η Λευκωσία πολιορκήθηκε. Ο Μουχασίλης και άλλοι αγάδες της Λευκωσίας συνεργάστηκαν με τον Δραγομάνο για ν' αντιμετωπίσουν τους στασιαστές. Στη συνέχεια οι Επαναστάτες προχωρούν προς την Μεσαορία, περιοχή των σιτηρών και στα χωριά γύρω από την Κυθρέα με τους ξακουστούς νερόμυλους, που προμήδευαν με αλεύρι το μεγαλύτερο μέρος της Κύπρου και την Πρωτεύουσα.

Απ' όπου περνούσαν οι επαναστάτες σκορπίζουν το θάνατο και την καταστροφή. Στην περιοχή Μαραδόβουνου όσοι αντιστάθηκαν στους επαναστάτες δολοφονήθηκαν άγρια. Οι τελευταίοι δρόμοι προς την Κυθρέα που περνούσαν από τα χωριά Κορνόκηπο και Καλλιβάκι ελέγχονται από τους στασιαστές. Στο μικρό χωριό Καλλιβάκι παραμένουν στρατεύματα των επαναστατών που συνωμοτούν με τους ντόπιους κατοίκους να εκδιώξουν τους χριστιανούς από το χωριό και να πάρουν τις περιουσίες τους.

Είναι τέλος Απριλίου του 1804. Ο Παπά Γιωρκής βρίσκεται στα χωράφια του για το δερισμό. Εκεί τον συναντούν οι επαναστάτες και του ζητούν να φύγει. Πηγαίνει στο χωριό, παίρνει τα ιερά σκεύη της Εκκλησίας και μερικές εικόνες, τα φορτώνει στα γαϊδούρια και κατηφορίζει προς τον νότο.

Με τη βοήθεια του Θεού φθάνει στο Έξω-Μετόχι. Οι κάτοικοι του χωριού τον φιλοξενούν με αγάπη. Οι εικόνες τοποθετούνται στην Εκκλησία του Άη Γιώρκη με την άδεια του Πρωτόπαπα Χριστοδούλου.

Η φιλοξενία του Παπάγιωρκη στο χωριό δεν κρατά πολύ. Η κατάσταση που δημιουργήσαν οι επαναστάτες ησυχάζει και ο Παπάγιωρκης επιστρέφει στο Καλλιβάκι. Όλα όμως είναι ληληλατημένα και κατεστραμμένα. Ξαναρχίζει την προσπάθεια από την αρχή με δυσκολίες και φόβο. Αυτό γίνεται το μήνα Οκτώβριο του 1804. Ανάμεσα στα άλλα είναι και η προετοιμασία για τη νέα γεωργική καλλιέργεια του 1804 - 1805.

Την Τετάρτη 25 Οκτωβρίου 1804 έχουν φθάσει στην Κύπρο από την Καραμανιά οι Πασάδες Αχμέτ και Αμπτίν - αδέρφια - για να καταστείλουν την επανάσταση. Αποβιβάζονται κοντά στο χωριό Άγιος Αμβρόσιος της Κερύνειας. Από εκεί ανεβαίνουν τον Πενταδάκτυλο και από τη Βου-

νοκορφή της Χαλεύκας κατηφορίζουν προς τα νότια, αναζητώντας την Κυθρέα με τους αλευρόμυλους και τους επαναστάτες.

Ένας από τους προλάτες των Τούρκων συναντά το Παπάγιωρκη στους αγρούς του. Του προσφέρει ψωμί και νερό και τους διηγείται τα κακά που έπαθε από τους επαναστάτες. Ο προλάτης τον συμβουλεύει να φύγει για να γλυτώσει από τους εξαγριωμένους Τουρκαλλάδες. Έτσι ο Παπάγιωρκης τρέχει στο χωριό, μαζεύει τους λιγοστούς χριστιανούς κατοίκους και τους εξηγά την κατάσταση. Τους ζητά να φύγουν. Προορισμός και πάλι το φιλόξενο Έξω-Μετόχι.

Τα στρατεύματα έχουν υποτάξει τους επαναστάτες στα χωριά Καλλιβάκι, Κορνόκηπος, Μαραδόβουνο και προχωρούν προς την Κυθρέα. Τα δύματα είναι πολλά και από τους επαναστάτες και από τα στρατεύματα των δύο πασάδων.

Η δεύτερη κάθοδος των χριστιανών στο Έξω-Μετόχι δεν γίνεται πλήρως αποδεκτή. Οι κάτοικοι αντιδρούν αλλά ο Πρωτόπαπας Χριστόδουλος στηρίζει ακόμα μία φορά τους πρόσφυγες από το Καλλιβάκι.

Ο Παπάγιωρκης προσπαθεί να είναι το καλό παράδειγμα για όλους. Είτε εργάζεται στα χωράφια είτε ασχολείται με την κτηνοτροφία. Συνεργάζεται αρμονικά και με τους άλλους ιερείς του χωριού στα δρησκευτικά θέματα. Έτσι τον Ιούλιο του 1821 υπάρχουν τρεις ιερείς στο Έξω-Μετόχι να λειτουργούν στον Άη Γιώρκη, την Εκκλησία του χωριού. Η μικρή κοινότητα του χωριού, δρησκευτικά τουλάχιστον, ενισχύεται και στηρίζεται πολύ ικανοποιητικά.

Η 9η Ιουλίου 1821 κτυπά με τα κακά της και το Έξω-Μετόχι. Ο Πρωτόπαπας Χριστόδουλος και ο Χατζηγιωνάς αποκεφαλίζονται στο Σεράι της «Χώρας» (Λευκωσία). Ο Παπάγιωρκης λίγο αργότερα δολοφονείται άγρια με τη μέθοδο του «Παλλουκώματος» στο τοιφλίκι της Βώνης. Η περιουσία του αρπάζεται από τους Τούρκους. Αργότερα τα παιδιά του καταφέρνουν και την ανακτούν σιγά-σιγά.

Ένα από τα αγόρια, ο Καλλάς, δημιουργεί μεγάλη οικογένεια στο Έξω Μετόχι. Το 1916 ένας από τους απογόνους του, ο Γιάννης Χατζηγεωργίου ή Μάτσιος, ταξιδεύει για την Αμερική. Το πλοίο που τους μεταφέρει παίρνει επιβάτες από διάφορα μέρη του Λιβάνου, της Συρίας, της Μικράς Ασίας. Το πλοίο σταματά στη Μερσίνα. Εκεί συναντά κάποιον Γιάννη που ο πάππος του κατάγεται από το Έξω-Μετόχι. Έτσι οι δύο Γιάννηδες ανακαλύπτουν τη συγγένειά τους και την καταγωγή τους που ανάγεται χρονικά το 1821-1822.